

IRODALOM

INCZE RÉKA – JÁNOSI CSABA – KISGYÖRGY ZOLTÁN – TATÁR MÁRTA:
Székelyföldi mofettás könyv – Gyógygázok az egészség szolgálatában.
Háromszék Vármegye Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2017, 223 p.

Mindig nagy öröm, ha kézbe vehetjük ország-határainkon kívül élő magyar szerzők magyar nyelven írt munkáit. Most egy új kiadványt lapozhatunk és előrebocsátjuk, hogy bizony tanulhatunk belőle! Ugyanis négy évvel azt követően, hogy 2013-ban JÁNOSI CSABA és PÉTER ÉVA szerkesztésében megjelent a *Székelyföld fürdői* (Csiki Természetjáró és Természetvédő Egyesület, Csíkszereda, 2013. 215 p.) című munka, újabb könyv született Erdély különleges értékeiről: ezen könyv a Székelyföld mélyéből feltörő szén-dioxid gázelfordulások első részletes összefoglalója.

Már a könyv bevezető gondolataiban olvashatjuk, hogy az erdélyi, azon belül a székelyföldi szénsavas vizek és mofetták számszerű sokasága – amelynek eredete a térség fiatal vulkánosságához köthető – világviszonylatban is rendkívüli. A szén-dioxid gáz szorosan kötődik a Székelyföld legnagyobb kincséhez, az ásványvizekhez, amit a föld lakói *borvíznek* neveznek. Ennek a gáznak köszönhető egyrészt a savanyúvizek keletkezése, másrészt gyógyhatással rendelkezik, amit népi tapasztalati alapon évszázadok óta hasznosítanak a vidék lakói. Ez a gáz táplálja a székelyek *gőzlőit*, tudományos nevén a *mofettákat*. A feltörő gázok töménysége, valamint terápiás hatékonysága már évszázadok óta ismert volt ugyan, de a hatásmechanizmus pontos összetevőire csupán az utóbbi három évtized kutatásai derítettek fényt.

A könyv néhány fejezetét kiemelve elsőként a székelyföldi mofetták kutatástörténete említendő, amely JÁNOSI CSABA munkája. A szerző a 14. századtól kezdve végigkíséri a borvíz-kutatás történetét. 1733-ban TIMON SÁMUEL, 1767-ben FRIDVALSZKY JÁNOS már említi a torjai Büdös-barlangot és a Büdös-patakot (ez utóbbit Lázárfalvánál), míg ORBÁN BALÁZS, a „legnagyobb székely” 1868-ban *A Székelyföld leírása történelmi, természetrajzi, régészeti s népismerteti szempontból* című hatalmas művében részlete-

sen ismerteti a térségben előforduló büdösgödröket. Ez csak három tudós, akik írtak, foglalkoztak a büdösvizekkel, de voltak sokan mások is, akiknek nevét hely hiányában most nem soroljuk fel. A következő fejezet INCZE RÉKA tollából származik *Természetes gázömlések* címmel, és részletezi a gázömlések típusait, a mofettákat és rokonait. Egy további fejezetben *A mofetta mint természetes gyógytényező* címmel TATÁR MÁRTA nyújt értékes tudnivalókat a gyógyulni vágyó turistáknak. Ezt követően KISGYÖRGY ZOLTÁN számos színes fotóval illusztrálva mintegy 120 oldalon keresztül mutatja be megyei, ill. településenkénti bontásban a székelyföldi mofetták fellelhető helyeit, azok gyógyító hatását. Hargita megye különleges gázfeltöréseiről JÁNOSI CSABA, BERSZÁN JÓZSEF és PÉTER ÉVA tollából olvashatunk; benne ilyen alfejezetek mutatják be igen színesen a megye kincseit, mint *A korondi szártyogók*; *A szentegyházi jégvulkán*; *A szentegyházi gejzír*; *A bélbóri Madárdöglesztő*; *A borszéki Döglesztő*; *Gyergyóújfalua, a Nagykerti süttőgő*; *Csicsói Büdös-Hargitafürdő*; *A csíkszentkirályi pincemofetta*; *A csíkszentimrei Büdösfürdő*; *Tusnádfürdő kéngőzlői*; *A Szent Anna-tó krátere*; *A csíkszentmártoni Posszogó* stb. Egy következő fejezetben KISGYÖRGY ISTVÁN foglalja össze Székelyföld gyógyturizmusának várható jövőjét, külön kitérve Kovászna megye (Sepsiszek, Kézdiszek, Orbaiszek és Erdővidék) mofettáira, gyógyfürdőire. A tartalmas, szép kivitelű kötet anyagát jól kiegészíti a *Mofettákról a szépirodalomban* című, PAPUCS ANDRÁS által jegyzett írás. A kiadvány mondanivalóját 87 – többnyire színes – fotó és két térkép teszi teljessé.

Összegésképpen megállapíthatjuk, hogy ennek a Székelyföldön található természeti kincsnek a gazdagsága egyedülálló lehetőséget biztosít üdülőhelyek, gyógyhelyek kialakítására és fejlesztésére, turisták ezreinek fogadására, de ugyanakkor további tudományos kutatásra is.

BOROS LÁSZLÓ